This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

ARNOLD
ARBORETUM
LIBRARY

Digitized by Google

3 2044 106 473 911

Linn
Diss
129

Library
Arnold Arboretum

VE RI TAS

of

Harvard University

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

52856

Digitized by Google

2459
5
~~134~~
129

A. D. O. M.

DISSERTATIO DIÆTETICA

DE

DIAETA PER SCALAM AETATIS HUMANAE OBSERVANDA,

QUAM,

SUFFRAGIO EXPERIENT. SENAT. MED.
IN REG. ACAD. UPS.

PRAESIDE

VIRO NOBILISSIMO ATQUE AMPLISSIMO

D:NO DOCT CAROLO
VON LINNE',

EQVITE AURATO DE STELLA POLARI,
S:Æ R:Æ M:TIS ARCHIATRO,
MEDICIN. ET BOTAN. PROFESSORE REG. ET ORD.
ACAD. SCIENT. PARIS. UPSAL. HOLM. PETROPOL.
BEROL. IMPER. BERNENS. LONDIN. ANGLIC. EDINB.
MONSP. TOLOS. ET FLORENT. MEMBRO,

PUBLICO EXAMINI OFFERT.

DANIEL JOHAN. ÖHRQVIST,

ÖREBROGIA NERICIUS.

IN ACAD. CAROL. MAJ. DIE ~~[illegible]~~ Decembr
ANNI MDCCLXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ.

Digitized by Google

VIRO

AMPLISSIMO ATQUE CELEBERRIMO

DOMINO

JOH. GOTSCHALK WALLERIO,

PHILOS ET MED. DOCTORI, CHEMIÆ ET PHARM. PROFESSORI, NEC NON ACAD IMP. NAT. CUR. REGIÆ ACAD. SCIENT. STOCKHOLM. AC REG. SOC. SCIENT. UPS. MEMBRO GRAVISSIMO.

PATRONO ET PROMOTORI LONGE INDULGENTISSMO

Erumpit tandem, Vir Celeberrime, ob plurima Tua in me collata beneficia, ſenſus gratiſſimi mei animi, ut illa ipſa hucusque tacitæ memoriæ, altius licet, infixa, nunc, data videlicet occaſione, fiant teſtatiora. Sinas vero pertenues has ſtudiorum primitias a Celeberrimo Tuo Nomine nitorem mutuari, per eam, quam mihi exhibere ſoles, humanitatem: nec ſpe deſtituor certiſſima fore, ut easdem non pretio ſuo; ſed offerentis pio metiaris deſiderio, meque, ut antea, ita in poſterum, ope & commendatione Tua dignum cenſeas. Reſtat, toto pectore ut voveam, velit: Summus Univerſi Stator Te, Vir Celeberrime, perdiu ſalvum ſervare in Reipublicæ litterariæ, præcipue Regiæ hujus Academiæ decus; Familiæ Tuæ Nobiliſſimæ fulcrum; clientum denique Tuorum patrocinium. Qvoad vixero, ſubmiſſa veneratione permanſurus ſum

AMPLISSIMI ATQUE CELEBERRIMI NOMINIS TUI

Cultor humillimus

DANIEL JOHAN ÖHRQVIST

Digitized by Google

VIRO
Admodum Reverendo & Præclariſſimo
DOMINO
Mag. DANIELI JOSUÆ STENIO,
Eccleſiarum, quæ Deo in Kumbla & Halsberg Nericiæ colliguntur, Paſtori Laudatiſſimo, nec non adjacentis Diſtrictus Præpoſito adcuratiſſimo,
Patrono & Avunculo Honoratiſſimo,

VIRO
Plurimum Reverendo atque Clariſſimo
DOMINO,
Mag. JOHANNI STENIO,
In Skyllerſtad Paſtori dexterrimo,
Avunculo Propenſiſſimo

VIRO
Plurimum Reverendo atque Doctiſſimo
DOMINO
PETRO STENIO,
Sacri cœtus in Skyldinge Sudermanniæ Paſtori Vigilantiſſimo,
Avunculo Amantiſſimo.

Specimen hoc Academicum, quia debuit, conſecrare voluit.

AUCTOR & RESPONDENS.

Digitized by Google

D. S. M.

§. I.

Diæta, in ſenſu latiori, eſt methodus ſanitatem conſervandi; ſed ſtrictiori ſignificatu comprehendit notitiam atque uſum ſex rerum, ut dici ſolent, non naturalium, ex quibus ſanitas præcipue dependet, quales ſunt: *Aër, Motus, Somnus, Ingeſta, Excreta, Pathemata.* Nobilis hæc ſcientia, quæ ipſa in ſanitate tuenda verſatur, primas haud immerito tenet in choro diſciplinarum. Quamvis enim nec theſauros, nec honores promittat ampliſſimos, quod tamen melius eſt præſtat, cum modum ſanitatis conſervandæ tradat. Divitias ſuas Crœſus, Phthiſi laborans, lubenter expromeret, modo ſanitatem poſſet adquirere, & Salomo, hominum ſapientiſſimus, Calculo renum adflictus, cum rudi plebejo, ſed ſano conditionem ac honores haud invitus mutaſſet; quidquod potentiſſimus quisque Imperator, cancro fatali implicatus, imperium pro ſanitate ſine hæſitatione amitteret. Etenim ſine bona valetudine felicitas nulla, gaudium nullum proſtat. Si ſpernatur ab omni-

bus

bus Imperans, populum ſuum gubernare neſciens; magis ſtultus dicendus homo, qui unicum ſuum corpus gubernare nequit, nec artem adeo neceſſariam addiſcere curat. Vitam non accepimus brevem, ſed facimus, ut recte ait, ſeneca. Qvam plurimi in juventute canunt: *Gaudeamus igitur juvenes dum ſumus, poſt moleſtam ſenectutem nos habebit humus*; ſed iſti aliquando ſenes canere coguntur: *O! mihi præteritos referat ſi jupiter annos.* Cum corpus noſtrum quotidie motu deteritur, ingeſtis etiam quotidie eſt reparandum, ut vita conſervetur. Si reparatio hæc naturæ conveniens, ſanitas inde illibata perſiſtit; ſin minus, laborat. Quæcunque in juventute agimus, & quoties contra regulas diæteticas peccamus, in ſenectute luemus, ſed plurimi tum demum ſapiunt, cum vita, amici, divitiæ, honores, & omnia ſunt relinquenda. Hinc operæ pretium duxi, breviſſimo calculo ſtadia hominis metiri diætetica, per totum vitæ curriculum. Cui quidem rei ſolide tractandæ, cum vires meæ pertenues non ſufficiant, Te L. B. ut me excuſatum habeas, ſi in omnibus tibi ex voto non ſatisfecerim, etiam atque etiam rogo.

§. II.

Fœtificatio a Generatione in partum.

Embryo, a conceptione ad partum incluſus utero materno, hoc in domicilio ſedet ad majorem temporis diſtantiam curvus in formam Sciuri, & obductus eſt duabus membranis Amnio & Chorio, quæ non tantum fœtum, ſed & humorem nutritium continent, unde alimentum ſibi ſugit fœtus. Embryo quamdiu in utero materno eſt, alitur a matre per funiculum umbilicalem, radicatum placenta in utero matris; ut igitur alimentum fœtus hauriat ſalubre, mater ſana eſſe debet, ſicque appetitu & motu juſto gaudere, ut alimentum eo melius geratur. Matri non expedit nimium *edere*, præſertim La-

ctis dulcis; nam inde in tantam Embryo excreſcit molem, ut ſæpe vitæ periculum partus adferat. *Motus* ut adſit ſufficiens, non nimius, maximi eſt momenti: inde enim Embryo ſuum etiam habet motum. Hinc matres ſub ſtatu graviditatis non incommode habitant in contignatione ſuperiori, ut aſcendendo & deſcendendo motum habeant, quod Lappones non ignorant, qui ſollicite curant, ut uxores ſuæ ſub ſtatu graviditatis quotidie & ſufficienter ſe exerceant; contra nobiliores pro nihilo habent motum; unde liberi horum ſæpe debiles prodeunt. Quod ad *Somnum* attinet matris gravidæ, inſtitui debet cum cautione & videndum, ne modum excedat; hoc enim ita pingveſcit fœtus, ut partus evadat moleſtior. Præterea cavendum ne *Affectus* excitentur vehementiores, unde abortus & alia multa oriuntur incommoda. Ne dicam quod *veneris* uſus hoc tempore nullo modo conducat fœtui; cum inde plurimi abortus fiant.

§. III.

Infantia a nativitate in mutandos dentes.

Infans in lucem prodit nudus, ejulans, ambulare aut ſtare neſcius, ſic miſeri naſcimur cum fletu, adoleſcimus cum metu & ſeneſcimus cum gemitu. Ceterum ſtatim apud puriores *lavari* ſolet infans, exceptis fere ſolis Hottentottis, quibus ſuperfluum videtur; quia viſcidum illud, quo jam tegitur, poſt paucos dies cum cute ſponte deſquamatur; ſed ſi adhibetur lotio abſtinendum eſt a ſapone & acribus, unde dolores & ejulatus. Inteſtinis infantis recens nati excrementa continentur nigra, poſt partum adhuc reſidua, quæ *Meconii* vocantur nomine, coloſtro matris commodiſſime expellenda. Hoc ſi non fiat, infans ſæpe malis obruitur innumeris. Conveniens igitur eſt, ut lacte materno infans alatur, cujus humoribus in utero fuit nutritus. Negant interdum matres ſe lac præbere poſſe; ſed hæc ratio eſt ſæpius lubri-

brica & in ſequiori ſexu tam rara ac ſterilitas. Si tamen mater amore infantis commota, mammas non ſubtrahit ab ira & acidis imprimis cavere debet ne puniatur & mater & fœtus, illa bubonibus mammarum, hic acido multiplicabili in primis viis, & examinetur an vacua ſit malis mentis & corporis; nec conſumat liquores ſpirituoſos imprimis jejuno ventriculo, unde ſæpius convelluntur & exſpirant tenelli foetus. Operæ ſane pretium eſt noſcere medelam hujus morbi, quæ pro pauperibus talis eſt: Ægra nutrix aſſumat, quam primum inſultum obſervat, albi græci ℥j. Rob. Sambuci unc. ij. & ſudet ſtragulis bene munita, quantum poteſt. Improbant nonnulli *Cunarum* uſum, quem agitationi navis, everſionem ventriculi capitisque perturbationem efficienti, ſimilem exiſtimant; ſed pro machina motus, utili atque innoxia, habentur rectius. Morbus infantum præcipuus *Coryza*, qui plerumque a frigore oritur, ſi frigida aqua in templis hyberno tempore tingantur; tollitur ſæpius, ſi ſuturæ cranii, nares nec non frons inungantur butyro Majoranæ. Singultu etiam infans laborat, quoties frigori exponitur; nam ſyſtema nervoſum hoc ſtatu majus eſt ceteris partibus; ergo & valde ſenſibile, atque convulſionibus facile corripitur. Infantes communiter in cunis multum ſudant, & hinc ſæpe ita excoriantur, ut non facile dormire poſſint; quo caſu valent flores zinci, ſemina Lycopodii & ſicca omnia. Contra farina frumenti hac fine non utenda: nam non raro ſcatet Acaris, unde ſcabies provenit. Ab acido ſpontaneo ſedulo præſerventur infantes, cujus morbi prognoſis evidenter cernitur, quando facies pallet & excreta alvea virentem habent colorem; contra hoc malum anima Rhei ſolet præſcribi in minori doſi, per plures vices iteranda; ſed redit tamen ſæpius malum, niſi nutrix quotidie in ſudorem laboret, & ab aceſcentibus ingeſtis caveat.

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

Pueritia a dentione in pubertatem.

Eſt hæc quaſi frondeſcentia ævi noſtri, in qua pueri ac puellæ luſu & curſu admodum delectantur, quibus exercitiis nihil putant præſtantius, nihil jucundius, usque ad annum XV, qui finem huic ætati imponit. Memoria pollere excellenti ſolent, ab humoribus cerebro affluentibus repetenda. Si quotidie manent incarcerati macriores evadunt; ſed aperto aere currentes climati adſveſcunt, quo fit, ut roboretur corpus & confirmetur ſanitas, inde Hoffmannus: Populi ſeptentrionales, qui a teneris annis frigoris & caloris repentinas mutationes ſuſtinere coacti, minus in morbos prolabuntur & facilius ex iis reconvaleſcunt. Afficiuntur *Strumis* colli, quas Achores evacuant, excitati a pediculis capitis. Hos nunquam frigida aqua repellere licet, ne Epilepſiam incurrant. Pueri per naturam perpetuo ac vehementer *Viciſſitudines* appetunt. Sanitati eorum proſpicitur ſi vivunt incurii, ſed ſine vitiis, e ſomno non nimis mature ſurgant, vitentur affectus & alterationes vehementiores, ex quibus concreſcit ſangvis in polypos; abſtineant ab ingeſtis acidis, vinis ſpirituoſis & acrioribus. Evitetur copioſior carnis eſus, ne ſangvis nimio calore incendatur. Promoveatur tandem motus quotidianus. In cibo medium tenendum, ut nutrimentum digeſtu facile, parce, ſed ſæpius, ſumatur, ſeduloque cavendum ne unquam fame laborent. Saccharata cum grano ſalis admitti debent; ſi quando modus exceditur, & inde tormina orientur, freqventiſſime vermibus ſcatent, quibus ſaccharum venenum eſt, quique terebrando, aufugere tentant.

§. V.

Adoleſentia a pube in Barbam

Adoleſcentia finitur barba prorumpente, quod plerum-

rumque accidit anno ætatis XXI. In hoc ſtadio tranſpiratio floret, unde vigor & promtitudo in actionibus ſingulis. Gerat ſemper adoleſcens vultum hilarem, & data occaſione curis non omittit gaudia interponere. Excreſcit jam corpus ad juſtam ſtaturam, quare ex ordine naturæ adſveſcat climati, & ſenſim tingatur literis atque artibus, ſtatu ac vitæ generi aptis. Fugiat adoleſcens, tanquam venena, affectus vehementiores: hac enim ætate ponuntur fundamenta quibus acumen ingenii, exiſtimantio, pulchritudo, robur, agilitas & vigor per totam vitam erunt ſuperſtruenda. Pocula heic fugienda, nam febres ardentes ſub hoc ſtadio facilius accenduantur. Debet adoleſcens evigilare prius, quam antea erat aſſvetus, ne evadat ſomnolentus & ſtupidus per totam vitam; curvus non incedere adſveſcat, functiones enim viſcerum & corporis læduntur per crebram preſſionem abdominis. Solent quidam collum arcte conſtringere collaribus, quo ſangvis in capite copioſius colligitur, ejusque vaſa diſtendit; collum inde coarctatur & elongatur ac Phthiſi viam pandit. Fœminis hujus ſeculi vitio vertendum, quod ſe in gratiam politioris ævi, arctiſſime ligant thoracico, unde viſcera comprimuntur & inteſtina conſtringuntur, quæ ſemper debent eſſe libera, unde multa mala; hunc demum errorem maxime luant, aliquando uxores ingravidatæ evaſuræ, cum puerperia inde reportant difficillima.

§. VI.

Juventus a Barba in Dentes ſapientiæ.

Ad initum hujus ſtadii, ſi modo unquam, recte evigilandum eſt, atque ut in præcedente memoria, ita heic judicandi facultas exercenda. Juvenis acutioribus ſenſuum organis & alacriori gaudet ingenio; unde majori afficitur voluptate ex objectis, jam oculis obverſantibus, vegeto pollens animo, vivida facultate imaginan-

di, & egregio memoriæ robore. Firmantur muſculi corporis motu, quo fine itinera, venationes, ſaltationes, & piſcatus inſtituuntur; motus ille moderatus eſt, & exercitium quod ad udorem, non vero ad ſudorem continuatur, niſi adfuerit ſcorbutus. Tuſſis pertinax, ſi ſub hoc ſtadio incurrat, caveat Phthiſi corripi, quam ſi fugere vult, evitet cibum carnoſum, & ſæpe equitet. Leviuſculi jam errores in diæta minus nocent, quam alio quovis tempore. Febribus hæc ætas eſt obnoxia, qui morbi tamen potionibus ſpirituoſis cavendis, vitantur ſæpius. Caſte vivat ac ſobrie, ſciens probe juventutem libidinoſam tabidum corpus tradere ſenectuti. Si gracili admodum ac tenero eſt corpore, in libero ſe aëre frequentius exerceat, ut firmam ac ſolidiorem efficiat corporis ſubſtantiam, quæ non adeo facile poſtea obtinetur. Veteres Romani fortem & alacrem exoptantes nationem, Adoleſcentes & juvenes quodidie in Palæſtra exercitiis firmabant gymnaſticis. Nos contra per totum diem camera includimus, in librum pronos & quaſi alligatos, eruditionem quidem, at non eadem fruendi facultatem ſpectantes. Exercitia noſtra Gymnaſtica ſaltando, digladiando & equitando peraguntur; Primum genus adoleſcentem reddit plane politum, quod niſi in iſta ætate vix obtinetur. Equitatio autem & pugillatus plus requirentes roboris, juventuti rectius reſervantur. Natatio in hac ætate exercitium eſt incomparabile, ſed, quod dolendum eſt, in deſvetudinem apud noſtrates jam venit; Corpus agile reddit, ſanitatem firmat, tranſpirationem aperit, & e periculo ſæpe liberat.

§. VII.

Virile ſtadium a Dentibus ſapientiæ in Canos.

Creſcentibus annis creſcere ſtudia, curas atque labores hæc ætas planum facit, quæ jam fructus vitæ antea bene ſeu male inſtitutæ reportat; felix qui ſemper diæ-

diætæ manet ſtudioſus, ne poſtea dici poſſit merito: ſero ſapiunt Phryges. Homines hoc in ſtadio animo gaudent conſtanti & firmo, ut actiones ſecundum dictamen ſanæ rationis rite inſtituere valeant. Deinde excellentiores adſunt ingenii vires, unde hac ætate ad ſtudia literaria & magna quævis negotia ſuſcipienda putantur aptiſſimi. Corpus jam fibras habet firmiores & denſas, ut robore ſuo labores fortiter ſuſtineat, & affectus facile reprimat. Morbis hæc ætas expoſita eſt paucis, niſi vel per perverſam educationem ac Diætam, vel per generationem adtrahuntur. Morbi frequentiores ſub hoc ſtadio ſunt hypochondriaſis & Colica. Qvi præmaturam fugere vult ſenectutem nihil agat vehementius. Verſari jam atque laborare ſub dio, quoties tempeſtas id permiſerit, debet. Errores in ingeſtis jam facilius quam alias, patitur, acriora tamen & imprimis potus generoſos & heroicos vitet, qui tot homines in hoc ſtadio podagra & hæmorhoidibus inficere. Qvo quis magis ſudat, eo citius ſenectutem accelerat. Qui bene & quantum ſatis eſt, hoc ætatis ſpatio, dormit, multos plerumque, ceteris paribus, numerabit annos. Nimia *venus* ſemper machinam multum debilitat & ſenectutem tandem reddit infirmam.

§ VIII.

Senium eſt a canis ad mortem.

Ætas ſenilis tota quanta fere metamorphoſin ſubit a priori vitæ ſtatu, & ſibi ita eſt relicta, quaſi ei commercium cum aliis eſſet ademptum. Omnia quæ antea floruerunt, in ſenectute torpent atque decreſcunt, quam ob cauſſam ſenex morbo non raro affligitur, cui extrema rerum fata imminent, & pœnæ inſtar, hanc ætatem perſequuntur. Gravatur ſenex corpore ruinoſo & fragili, quod vix, ac ne vix quidem corrigi poteſt, ſi vel, maxime ſecundum exactiſſimas diætæ regulas vi-

ta inſtituatur & optimum Nectar offerantur; quare functiones tam animi quam corporis, non niſi ſumma cum moleſtia, peraguntur. Senex non, ut antea, ingeſtis nutritur, tendines oſſificantur ſicque partes obrigeſcunt. Medulla oſſium parcior, oſſa debiliora reddit atque fragilia. Textura celluloſa per tenuiorem plerumque nutritionem evacuata partes mobiles minus lubricant, unde torpor exiſtit corporis. Subſtantia medullaris fit rigidior, unde omnes functiones langveſcunt vitales. Dentes corroduntur, elevantur & excidunt. Siccatur caput & calvum evadit. Fons aureus exareſcit, omnisque voluptatas perit. Jam magni non ſine damno ſuſtinentur labores; nam corpus ſenile delaſſatum, ſero vires reicipit. Nullum jam intemperantiæ genus, nullus exceſſus ſine noxa admittitur; vires enim vitæ hæc mala difficulter ſuperant. Jam vino nobiliori, parcius ſumto, corpus reficere juvat. Tempeſtatem ſenex vehementem & incommodam, maxime autumnam & vernam, quam antea curatius caveat. Lenioribus utatur cibis, ſalſa nimis non appetat. Somnum, per ſe parciorem, alliciat quantum poteſt atque amplectetur, is enim robur ipſi conciliat. Evacuationes jam magis, quam antea, noxiæ. Paucis: parcere ſibi debet & indulgere, quantum poteſt, ſi dies ſuos protrahere voluerit. Verum ſpecimini huic qualicunque finem tandem imponendum eſſe monent & tempus & ſumtus. Tu autem L. B. cum labore & annis evades defeſſus aurea hæc ſedulo cogitabis verba Ciceronis: *Conſcientia bene actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio jucundiſſima eſt.*

S. D. G.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google